

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

Kirje

29.10.2021

VN/23102/2020
VN/23102/2020-OKM-19

Jakelussa mainittu

Opetus- ja kulttuuriministeriö lausunto

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt opetus- ja kulttuuriministeriöltä lausuntoa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käyttöoikeuksia koskevasta asetusalunnoksesta.

Pyydettyä lausuntona opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa yksilöidyn kyselyvastauksin seuraavaa.

Kysymyslomakkeen osa 1, kysymys a: Onko asetuksessa esitetty käyttöoikeuksien perusteiden kokonaisuus selkeä ja ymmärrettävä?

Asetuksesta ja valmisteluaineistoista jää epäselväksi, rajoittaako se, onko henkilö sosiaalihuollon tai terveydenhuollon ammattihenkilö, asiakastietojen käyttöä. Muistion mukaan terveydenhuollon käyttöoikeudet olisi annettava ammattihenkilön työtehtävän ja annettavan palvelun perusteella. Muistion mukaan työtehtävien luokittelun pohjana on käytetty Valviran laillistettuja, nimikesuojattuja ja luvan saaneiden terveydenhuollon ammattinimikkeitä, ja ne on ryhmitelty tehtävien mukaisesti. Asetus ei kuitenkaan sisällä nimenomaista säännöstä, jonka perusteella asiakastietojen käyttö edellyttäisi sitä, että tietoja käyttää säännelty ammattihenkilö. Tämä on perusteltu lähtökohta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää huomioimaan, että koulutusjärjestelmä tuottaa myös sellaisia sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia, joita ei säännellä sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilölaissa. Esimerkkinä voidaan mainita vanhustyön erikoisammattitutkinnon, terveysalan ammattitutkinnon, kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinnon, kehitysvamma-alan ammattitutkinnon, mielenterveys- ja päihdetyön ammattitutkinnon, mielenterveys- ja päihdetyön erikoisammattitutkinnon suorittaneet tai hoiva-avustajat. Nämä ammattilaiset työskentelevät sosiaali- ja terveysalalla asiakas- ja potilastyössä, eikä 18 §:ssä tarkoitettu työ, jossa on esimerkiksi teknisen tuen henkilöstä ja arkistotoimintaa, kata heidän toimintakenttäänsä. Valmisteluaineistosta ei selviä, miten asiasta on tällä hetkellä säädelty käyttöoikeuksien osalta näiden muiden kuin ammattihenkilöiden osalta voimassa olevassa lainsäädännössä. Asetuksen valmisteluaineistosta jää myös epäselväksi, miten heidän asemansa on otettu huomioon.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 29
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 10
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 135 9335
+358 9 135 9335

kirjaamo.okm@gov.fi

Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää tärkeänä varmistaa, ettei asetus tai sen tulkinta, estä kaikkien sosiaali- ja terveysalalle koulutettujen ammattilaisten osaamisen hyödyntämistä.

Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö kiinnittää huomiota mahdollisissa yhdyspintatehtävissä tarvittavien potilastietojen tai rajattuun osaan potilastietojen käyttöön. Esimerkiksi liikuntaneuvonta on sellainen yhdyspintatehtävä, jossa kunnan puolella toimiva liikuntaneuvoja osallistuu osana elintapaohjausta tarjottavan liikuntaneuvonnan palveluketjun työhön. Näissä tilanteissa tulisi olla mahdollista rajattuihin potilastietojen käyttöoikeuksiin. Nykyisissä potilastietojärjestelmissä on alueittain/sairaanhoitopiireittäin toteutettu näitä ratkaisuja sopimus pohjaisesti.

Kysymyslomakkeen osa 2, Opiskeluhoolto, 1. kysymys: Tulisiko opiskeluhooltoon kuuluva terveydenhoolto (koulu- ja opiskeluterveydenhoolto ja opiskeluhoollon psykologipalvelut) olla oma palvelunsa asetuksen 3 §:ssa?

Esityksessä ehdotetaan, että opiskeluhoolto kuuluisi kohdan 1) yleinen terveydenhuollon vastaanottopalvelu alle. Opetus- ja kulttuuriministeriöstä on tärkeää arvioida, voiko opiskeluhoolto toimia näissä raameissa. Opiskeluhoolto vaatii monen eri hallinnonalan yhteistyötä sekä moniammatillista yhteistyötä. Riskinä on, että luokittelu kaventaisi opiskeluhoollon toimintaa, sillä käyttöoikeudet rajautuisivat terveydenhuollon ammattihenkilöihin. Opiskeluhoollon toimintaedellytyksenä on, että tieto liikkuu eri ammattiryhmien ja rekisterien kesken laissa säädetyllä tavalla.

Asetusmuistio ja asetusluonnos jättävät nykyisessä muodossaan epäselväksi, miten käyttöoikeuksia opiskeluhoollossa tulisi tulkita. Opiskeluhoollon lisääminen omaksi kohdaksi voisi selkeyttää tilannetta.

Kysymyslomakkeen osa 2, Opiskeluhoolto, 2. kysymys: Mitä potilastietoja opiskeluhoollossa välttämättä tarvitaan?

Yksilöllisessä opiskeluhoollossa tietosisällön tarkkarajainen määrittely on haastavaa ja tarvittavat tietosisällöt oppilaskohtaisia. Periaatteessa tarvetta voi olla hyvin monenlaiselle potilastiedolle.

Kysymyslomakkeen osa 2, Opiskeluhoolto, 3. kysymys: Missä palveluissa ja työtehtävissä välttämättä tarvitaan opiskeluhoollon potilastietoja?

Opetus- ja kulttuuriministeriö korostaa, että opiskeluhoolltoa koskevassa käyttöoikeuskokonaisuudessa tulee huomioida, että kuraattori voi olla myös joku muu kuin sosiaalihuollon ammattihenkilö. Eduskunnan käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen mukaan (HE 165/2021) kuraattorina voi toimia esimerkiksi yhteisöpedagogin tutkinnot suorittanut henkilö, joka on täydentänyt opintojaan sosiaalityön opinnoilla.

Kysymyslomakkeen osa 4, 1. kysymys, 18 § Opiskelijoiden käyttöoikeudet: Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin? Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?

Asetuksen 19 §:ssä säädettäisiin opiskelijoiden käyttöoikeuksista. Säännöksen mukaan sosiaali- terveydenhuoltoalojen opiskelijoille voidaan harjoittelujakson ajaksi antaa

työtehtävää ja toteutettavaa palvelua vastaavat käyttövaltuudet heidän toimiessaan sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilön ohjauksessa. Tämä lähtökohta on perusteltu.

Harjoittelukäytännöistä vastaavat koulutuksen järjestäjät ja korkeakoulut yhteistyössä työelämän kanssa. Opetus- ja kulttuuriministeriö ei tunne harjoittelukäytänteitä riittävän yksityiskohtaisesti, jotta voisi arvioida kysymyksiä siitä, missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin ja vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja.

Asetuksessa ja asetuksen valmisteluaineistossa viitataan tärkeimmin määrittelemättä opiskelijoihin. Valmisteluaineistosta jää epäselväksi, ketkä ovat asetuksessa tarkoitettuja opiskelijoita. Ammatillisiin tutkintoihin ja korkeakoulututkintoihin johtavan koulutuksen lisäksi suoritetaan myös tutkinnon osien koulutusta, täydennyskoulutusta ja erikoistumiskoulutusta. Lisäksi ulkomaisen koulutuksen suorittaneita henkilöitä voi olla erilaisissa laillistamisen edellytyksenä olevissa harjoitteluissa. Opetus- ja kulttuuriministeriö esittää, että opiskelijan määritelmä olisi tarpeen täsmentää. On tärkeää, että kaikilla opiskelijoilla on tarkoituksenmukaiset asiakastietojen käyttöoikeudet ja sujuvat harjoittelukäytännöt ja harjoittelumahdollisuudet riippumatta siitä, millainen opiskelijan opintohallinnollinen asema on.

Kansliapäällikkö

Anita Lehtikainen

Neuvotteleva virkamies

Merja Niemi

Jakelu

STM Sosiaali- ja terveysministeriö